

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om bostadsbidrag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om bostadsbidrag ändras. Syftet är att förbättra och effektivisera administrationen av bidragssystemets funktion. För att minska utbetalningen av för stora bidrag föreslås att det skall bli möjligt att tillfälligt avbryta utbetalningen av bidraget eller minska beloppet.

Enligt propositionen skall bostadsbidrag

betalas ut retroaktivt när man ansöker om bidraget. Utbetalningen av retroaktivt höjda bidrag begränsas dessutom vid justering av bostadsbidraget. Fastställandet av den fasta inkomst som skall tillämpas i fråga om bostadsbidraget preciseras när det gäller situationer där inkomsterna varierar från månad till månad.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 1999.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Det allmänna bostadsbidraget enligt lagen om bostadsbidrag (408/1975) beviljas tidigast från ingången av ansökningsmånaden, även om villkoren för erhållande av bidraget skulle ha uppfyllts redan tidigare. I vissa situationer har bidragstagaren kunnat gå misste om bostadsbidraget för hela den tid för vilken han skulle ha haft rätt till bostadsbidrag ifall han hade handlat i tid. T.ex. vid byte av bostad har en fördröjd anmälan om utflyttningen lett till att bidraget dragits in retroaktivt och nytt bidrag har kunnat beviljas först från ingången av den månad då den nya ansökningslämnades. Under tiden har det kunnat gå flera månader för vilka bidrag inte betalas, även om den sökande utgående från inkomsterna och boendeutgifterna hade varit berättigad till bidrag. Då bidragstagaren i samband med justering efter en lång tid har meddelat om sådana förändringar i förhållandena som leder till att bidraget höjs, har en höjning av bostadsbidraget å andra sidan betalats retroaktivt. Bostadsbidraget

avviker från de flesta övriga förmåner som Folkpensionsanstalten betalar. Dessa kan i allmänhet beviljas retroaktivt.

För närvarande kan bostadsbidraget endast justeras utgående från en ansökan. Lagstiftningen möjliggör inga interimistiska beslut, även om Folkpensionsanstalten skulle ha uppgifter om sådana omständigheter på basis av vilka bidragstagaren inte längre verkar ha rätt till bidraget eller bidraget borde minskas väsentligt. Under en lång tid hinner man betala ut bidraget till ett för stort belopp, innan bidragstagaren bekräftar de förändringar i förhållandena på basis av vilka beslut om justering av bostadsbidraget först kan fattas. För att undvika utbetalning av stöd till för stora belopp finns i folkpensionslagen (347/1956) och lagen om studiestöd (65/1994) en bestämmelse, enligt vilken utbetalningen av pensioner och studiestöd tillfälligt kan avbrytas, om det finns grundad anledning att anta att pensionen eller studiestödet borde dras in eller dess belopp minskas.

Bostadsbidragstagarnas inkomster bildas

ganska ofta under varierande perioder av arbete och arbetslöshet. I dessa situationer har det varit problematiskt att fastställa den fasta inkomstnivån. Då har man varit tvungen att ta ställning till vad som skall räknas som inkomst t.ex. efter en period med sysselsättning eller för de månader som följer efter avslutade studier. Som inkomst har i allmänhet använts ett markbelopp som är minst lika stort som grunddagpenningen enligt utkomstskyddet för arbetslösa. Denna grunddagpenning har även i övrigt använts som belopp för minimiinkomst. Eftersom lagen om bostadsbidrag inte innehåller någon bestämmelse om hur den fasta månadsinkomsten i dylika fall skall fastställas, har tillämpningspraxis varit oenhetlig.

2. Föreslagna ändringar

2.1 Fastställande av den fasta månadsinkomsten när inkomsterna varierar

Det föreslås att inkomstbegreppet i fråga om bostadsbidrag preciseras när det gäller sådana situationer där månadsinkomsterna för en person som hör till hushållet varierar. Bostadsbidragstagarnas inkomster uppkommer ofta under kortare och längre perioder av arbete och arbetslöshet. Då måste den fasta månadsinkomsten beräknas som ett genomsnitt av inkomsterna under en längre period. Då den genomsnittliga inkomsten fastställs för personer som befinner sig i arbetslivet eller bedriver företagsverksamhet, är det nödvändigt att beräkna minimiinkomsten även för de kommande månaderna.

Det föreslås att till lagen fogas en bestämmelse, enligt vilken en inkomst som är minst lika stor som arbetsmarknadsstödet kan beräknas som månadsinkomst om det inte kan påvisas att personen inte kan skaffa sig en inkomst som motsvarar detta belopp. Bestämmelsen skall emellertid inte tillämpas på personer som t.ex. på grund av barnavård, studier eller övriga omständigheter står utanför arbetslivet. För t.ex. studerande som avslutar sina studier skall en minimiinkomst kunna uppskattas för tiden efter det att studierna avslutats. En minimiinkomst skall kunna användas även när en persons inkomstnivå är oklar och han inte har ansökt om de förmåner som han är berättigad till. Genom bestämmelsen vill man också minska eventuellt missbruk. Inkomstbegreppets

ordalydelse förenhetligas samtidigt med inkomstbegreppet i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978). Andringen beräknas i sin helhet förenhetliga och förtydliga beviljandet av bostadsbidrag, och något minskade utgifterna för bostadsbidraget samt beloppet av de bidrag som betalas till ett för stort belopp.

2.2 Retroaktivt beviljande av bidraget och begränsning av retroaktiv höjning av bidraget

Det föreslås att lagen om bostadsbidrag ändras så att bidraget kan beviljas retroaktivt för högst den kalendermånad som föregår ansökningsmånaden, om villkoren för erhållande av bidraget redan då uppfyllts. På motsvarande sätt skall en sådan höjning av bidraget som görs på basis av en justering kunna betalas retroaktivt för högst den kalendermånad som föregår ansökningsmånaden. Däremot skall justeringar som leder till att bidraget minskar alltjämt göras retroaktivt från ingången av månaden efter förändringen i förhållandena, och bidrag som betalats till ett för stort belopp återkrävas.

2.3 Tillfälligt avbrytande av utbetalningen av bostadsbidrag eller minskning av bidragets belopp

Det föreslås att lagen om bostadsbidrag ändras så att betalningen av bostadsbidraget tillfälligt kan avbrytas eller bidragets belopp minskas, om det har skett förändringar i bidragstagarens förhållanden. Det slutliga beslutet gällande bidraget skall dock meddelas utan dröjsmål, när förutsättningarna för beslutsfattandet finns. Ett interimistiskt beslut kan inte överklagas, eftersom bidragstagaren kan få beslutets riktighet prövad i samband med det slutliga beslutet om bostadsbidraget.

I vissa fall har beslut om bostadsbidrag inte kunnat fattas på grund av att bidragstagaren inte har lämnat den begärda tilläggsutredningen. Det föreslås att till lagen också fogas en bestämmelse, enligt vilken ärendet då skall kunna avgöras genom ett slutligt beslut som fattas på grundval av de utredningar som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I sak motsvarar bestämmelsen 15 § 4 mom. 3 punkten lagen om bostadsbidrag som gäller årsjustering och enligt vilken bidraget kan dras in, ifall hushållet inte

inom rimlig tid lämnar de uppgifter som behövs för justering av bostadsbidraget.

3. Beredningen av ärendet

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar och verkningar i fråga om organisation

De föreslagna ändringarna har inga verkningar i fråga om organisation. Revideringarna beräknas i sin helhet något minska utgifterna för bostadsbidraget.

Kostnadsverkningarna av att bostadsbidraget beviljas retroaktivt och att den retroaktiva höjningen begränsas beräknas bli små, och verkningarna tar ut varandra. Preciseringen av fastställandet av månadsin-

komsten i fråga om bostadsbidraget minskar i viss mån utgifterna för bostadsbidraget samt beloppet av de bidrag som betalas ut till ett för stort belopp.

Då utbetalningen av bostadsbidraget tillfälligt kan avbrytas och bostadsbidraget minskas, minskar de bidrag som betalas till ett för stort belopp samt utgifterna för bostadsbidraget.

4.2 Verkningar på bidragstagarnas ställning

Genom revideringen förenhetligas förfarandet då bostadsbidraget beviljas och samtidigt kan man minska alltför höga utbetalningsbelopp, och bidragsbelopp som skall återkrävas. Ändringarna förtydligar och förenhetligar fastställandet av de inkomster som skall beaktas när bostadsbidrag beviljas eller justeras och underlättar sökandet av bidrag vid byte av bostad. Bidragstagarnas ställning försämrans inte genom revideringen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

3 §. Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen, varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. I det nya 2 mom. bestäms att den fasta månadsinkomsten, om bidragstagarens månadsinkomster varierar, skall beräknas utgående från den genomsnittliga inkomsten. Dessutom bestäms att som månadsinkomst i vissa fall kan användas en inkomst som är minst lika stor som arbetsmarknadsstödet. Bestämmelsen tillämpas i situationer då personens inkomst beräknas vara minst lika stor som arbetsmarknadsstödet.

14 §. Paragrafens 2 mom. ändras så att bidrag kan beviljas retroaktivt för högst den kalendermånad som föregår ansökningsmånaden. För att bidraget skall kunna beviljas skall villkoren för erhållande av bidraget uppfyllas från ingången av den månad för vilken bidraget beviljas retroaktivt. Om bostadsbidrag söks t.ex. den 8 maj, kan det beviljas tidigast från ingången av mars. Då retroaktivt stöd beviljas, bedöms förutsättningarna att få stödet på samma sätt som för

närvarande då stödet beviljas från den tidpunkt då ansökan lämnas in. Detta betyder att exempelvis arbetslöshet efter ett långvarigt anställningsförhållande anses sänka den permanenta inkomstnivån till nivån för arbetslöshetsersättning först då arbetslösheten varat minst tre månader. Paragrafens ordalydelse revideras.

15 §. Utbetalningen av en retroaktiv höjning av bostadsbidraget skall begränsas jämfört med nuläget. I paragrafens 3 mom. skall intas ett omnämnande att bostadsbidraget inte höjs för mer än den kalendermånad som föregår ansökningsmånaden. Om en sådan förändring i förhållandena som förutsätter en höjning av bidraget och som sker i mars blir känd först i augusti, betalas det höjda bidraget först från ingången av juli.

15 a §. Det föreslås att en ny 15 a § fogas till lagen. I paragrafen bestäms att utbetalningen av bostadsbidraget tillfälligt kan avbrytas och bidragets belopp minskas, om det finns grundad anledning att anta att bidraget bör dras in eller dess belopp minskas. Det interimistiska beslutet gällande utbetalningen kan inte särskilt överklagas, men Folkpen-

sionsanstalten skall utan dröjsmål meddela ett slutligt beslut i ärendet. Det bestäms också att ärendet kan avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de uppgifter som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande, om bidragstagaren inte lämnar den begärda tilläggsutredningen.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 1999. Lagens 14 § 2 mom. skall tillämpas i situationer då ansökan om bostadsbidrag har lämnats efter att lagen har trätt i kraft. Således, om lagen träder i kraft från ingången av mars 1999, kan bidrag som beviljas på basis av ansökningar som lämnats i mars betalas retroaktivt tidigast från ingången av februari 1999. Den bestämmelse om retroaktiv justering som fogats till 15 § 2 mom. tillämpas i situationer då bidraget beviljas eller

justeras från den dag då lagen träder i kraft eller från en senare tidpunkt. Om lagen träder i kraft vid ingången av mars 1999, begränsas vid justering betalningen av retroaktiva bidragshöjningar då justeringen sker vid ingången av mars eller en senare tidpunkt.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3. Lagstiftningsordning

Propositionen innehåller inga förslag som försvagar bidragstagarnas ställning. Därmed kränker den inte de grundläggande rättigheter som tryggas i regeringsformen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 4 juni 1975 om bostadsbidrag (408/1975) 14 § 2 mom. och 15 § 2 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder, 14 § 2 mom. i lag 755/1993 och 15 § 2 mom i lag 1032/1997, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder i lagarna 154/1987 och 1079/1989 och i nämnda lag 1032/1997, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen en ny 15 a § som följer:

3 §

Om månadsinkomsterna varierar, beräknas den fasta månadsinkomsten som en genomsnittsinkomst på basis av den inkomst som hushållet enligt en rimlig uppskattning kan förutsättas erhålla under året. Som månadsinkomst kan uppskattas en inkomst som är minst lika stor som arbetsmarknadsstödet, om det inte kan påvisas att personen inte kan skaffa sig en inkomst som motsvarar detta belopp.

5 kap.

Sökande och beviljande av bostadsbidrag

14 §

Bostadsbidrag beviljas retroaktivt för högst den månad som föregår ansökningsmånaden, om villkoren för erhållande av bidrag redan då uppfyllts.

15 §

Bostadsbidraget justeras med stöd av 1 mom. 1 punkten från ingången av månaden efter förändringen i inkomsterna och med stöd av 2 punkten från ingången av månaden efter förändringen i förhållandena. Om hushållets inkomstnivå förändras mitt i månaden anses förändringen ha skett vid den tidpunkt då den ändrade inkomsten börjar förtjänas. Bostadsbidraget höjs dock inte retroaktivt för mer än den månad som föregår ansökningsmånaden.

15 a §

Om det finns grundad anledning att anta att bidraget borde dras in eller dess belopp minskas kan utbetalningen av bostadsbidraget avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts slutligt.

Det slutliga beslutet gällande bostadsbidraget skall då meddelas utan dröjsmål. Om bidragstagaren inte lämnar den begärda tilläggsutredningen, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I det interimistiska beslutet får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1999. Lagens 14 § 2 mom. tillämpas på fall där ansökan har inlämnats efter att lagen har trätt i kraft. Lagens 15 § 2 mom. tillämpas på fall där bidraget justeras från den dag lagen träder i kraft eller från en senare tidpunkt.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 27 november 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Sinikka Mönkäre

Lag

om ändring av lagen om bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 4 juni 1975 om bostadsbidrag (408/1975) 14 § 2 mom. och 15 § 2 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 14 § 2 mom. i lag 755/1993 och 15 § 2 mom. i lag 1032/1997, samt fogas till 3 §, sådan den lyder i lagarna 154/1987 och 1079/1989 och i nämnda lag 1032/1997, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen en ny 15 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Om månadsinkomsterna varierar, beräknas den fasta månadsinkomsten som genomsnittsinkomst på basis av den inkomst som hushållet enligt en rimlig uppskattning kan förutsättas erhålla under året. Som månadsinkomst kan uppskattas en inkomst som är minst lika stor som arbetsmarknadsstödet, om det inte kan påvisas att personen inte kan skaffa sig en inkomst som motsvarar detta belopp.

5 kap.

Sökande och beviljande av bostadsbidrag

14 §

Bostadsbidrag beviljas från ingången av den månad under vilken ansökan inlämnats.

Bostadsbidrag beviljas retroaktivt för högst den månad som föregår ansökningsmånaden, om villkoren för erhållande av bidrag redan då uppfyllts.

15 §

Bostadsbidraget betalas justerat enligt 1 mom. 1 punkten från ingången av månaden efter förändringen av inkomsten och enligt 2 punkten från ingången av månaden efter förändringen i förhållandena. Då hushållets inkomstnivå förändras mitt i månaden anses förändringen ha skett vid den tidpunkt då den ändrade inkomsten börjar förtjänas.

Bostadsbidraget justeras med stöd av 1 mom. 1 punkten från ingången av månaden efter förändringen i inkomsterna och med stöd av 2 punkten från ingången av månaden efter förändringen i förhållandena. Om hushållets inkomstnivå förändras mitt i månaden anses förändringen ha skett vid den tidpunkt då den ändrade inkomsten börjar förtjänas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bostadsbidraget höjs dock inte retroaktivt för mer än den månad som föregår ansökningsmånaden.

15 a §

Om det finns grundad anledning att anta att bidraget borde dras in eller dess belopp minskas kan utbetalningen av bostadsbidraget avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts slutligt. Det slutliga beslutet gällande bostadsbidraget skall då meddelas utan dröjsmål. Om bidragstagaren inte lämnar den begärda tilläggsutredningen, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I det interimistiska beslutet får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1999. Lagens 14 § 2 mom. tillämpas på fall där ansökan har inlämnats efter att lagen har trätt i kraft. Lagens 15 § 2 mom. tillämpas på fall där bidraget justeras från den dag lagen träder i kraft eller från en senare tidpunkt.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
